

הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות פג.

עין משפט נר מצוה

א א מיי פ"ג מהל' אשוח
הל' ג' סגמ עשין מח
טו"ש"ע אה"ע כ"ג ספיק
ח:
ב ב מיי שם הלכה ג טו"ש"ע
שם ספיק ד:
ג ג מיי שם הלכה ז טו"ש"ע
שם ספיק ח:
ד ד ה מיי שם טו"ש"ע
שם ספיק ט:
ה ה ז מיי שם הלכה ו
טו"ש"ע שם ספיק ג'
ו ו ח מיי שם הלכה א טו"ש"ע
שם ס' כ"ג ספיק ג'.

תוספות ר"ד

הכותב לאשתו דין ודברים
אין לי בנכסין הי"ז אוכל
פירות בחייה ואם מתה
יורשה א"כ למח כתב לה
שאם מכרה ותנה קיים.
כתב לה דין ודברים א"כ
לי בנכסין ובפירותיהן ה"ז
אינו אוכל פירות בחייה
ואם מתה יורשה ר"י אומר
לעולם הוא אוכל פיר פירות
עד שכתובתו לן דין ודברים
אין לי בנכסין ובפירותיהן
ובפירי פירותיהן עד עולם.
כתב לה דין ודברים א"כ
בנכסין ובפירותיהן ובפירי
פירותיהן בחייה ובמותה אינו
אוכל פירות בחייה ואם מתה
אינו יורשה רש"י אומר
אם מתה יורשה שהתנה
על מה שכתב בתורה וכל
המתנה מה שכתוב בתורה
תנאו בטל: תני רבי חייה
האומר לאשתו. פי' בדאמריה
בדאמריה בלי שום כתיבה
ובל קנין מסתלק. ואי קשיא
וכי מאחר דבדבריהם בלמא
מסתלק למהדר ביה הא
אוקימנא לה לקמן בכתוב לה
ועודה ארוסה וכו' שמתנה
התנה עמה ואח"כ נשאת
לו ע"ד כן נשאת לו שלא
יזכה בנכסים הלכך בדיבור
בלמא מני לן ע"ד אותו
הדיבור ושאת לו שלא יזכה
בנכסים. וכי כתב לה הכי
מאי הוה והתני האומר
לחבירו דין ודברים אין לי
על שדה זו ואין לי עסק
בה ודי מסולקת הימנה
לא אמר כלום אלמא מצי
א"ל מדין ודברים סליק
נפשי. פי' שנים הם שהתנים
בשהו ואומר א' לחבירו
א' מ' לשנות הללו לא
אמר כלום שהרעה להקנות
השדה לחבירו צריך שיכתוב
לשון מתנה לא לשון
סילוק. ש"ל לא סלקתי עצמי
אלא שלא אצטרף ע"ד שום
בתיעת על חלקך ואין זה
לשון מתנה וכו' שיתן לו
חלקו במתנה ואע"פ שהלך
לחבירו והחזיק לא עשה כלום
וה"נ לא (מתני' [מבשרא]
באמריה אלא אפילו בכתיבה
לא יזכה כלום אמרי דר"י
בכתוב לה ועודה ארוסה.
פירוש בוודאי מי שהקרקע
שלו ובא לתת לחבירו צריך
שיכתוב לשון מתנה ולא
לשון סילוק שלא יועיל כלום.
ומתני' בכתוב א באומר לה
בעודה ארוסה עד שלא נשאת
וזכה בנכסים ומתנה עמה
שלא יזכה בהן לכשישאה
וא"צ כאן לשון מתנה שהרי
אין לו ע"פ עשיו ישות בהן
וכבר כתב דאמר רב כהנא
נחלה הבאה לו לאדם ממי"א
מתנה עליה שלא יירשנה.
פי' שאינו יורשת אבותיו
אלא ע"י [משנתין] תבא לו
בגון נחלת מתנה הבאה לו
ע"י נישואין הללו. והואיל
ובשום תקנה ידירה תיקון
רבנן שירישנה והוא
למחול מוחל. דרוקא בירושה
שהוא מן התורה אין יכול

הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסין הרי זה אוכל פירות
בו'. והא דמתן צחוקת הצמים (ב"ב מ"ג. וס) ולא לאיש
חוקה צנכסי אשתו ופריך בגמרא פשיטא כיון דמשמעדלא ליה לפירא
פירא הוא דקא אכיל לא כריכא דכתב לה דין ודברים אין לי צנכסין
לאו דוקא דא"כ אכתי משעבדי ליה
לפירא אלא לא חש להאריך ואיירי
דכתב לה דין ודברים אין לי צנכסין
וצפירותיהן: **דין ודברים אין לי**
בנכסין ובפירותיהן בחייה ובמותה.
צרוז ספרים גרסי' וצפירי פירותיהן
ו"ל דסתם לן כרבי יהודה ו"א"ת
תפשוט מהכא בגמרא דעד עולם
לאו דוקא מדלא תנא ליה ושמה לא
חש להאריך אלא לתסום כר' יהודה:
ואין לי עסק בה. ו"א"ת דלמרינן
בהשולח (גיטין מג. וס) גבי
המוכר עצדו לעובד כוכבים י"א בן
חורין וצריך גט שחרור ואם כתב לו
אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב
שעת דכתב ליה לכשצדק ממנו אין
לי עסק כך משמע דאין לי עסק כך
הוי לשון טוב ונראה לרשב"א דאין
לי עסק כך הוי כמו שאומר לו הרי
את לעסקך הילכך גבי עצד שיכול
לזכות בעצמו קני אכל שדה איך זכה
בעצמו: **בדרב בהנא בו'.** ואם
תאמר היכי מיימי ראייה דמהני לשון
דין ודברים שהוא לשון גרוע דלמא
כל הנהו דמיימי מיירי צלשון טוב ואי
אפשי צה דמיימי הוי לשון טוב
כדמוכח בפרק צבאל דכריתות (ד'
ג.) ויש לומר דמדקאמר נחלה הבאה
לו לאדם דווקא ולא שצאת לו ככר
משמע דצלשון גרוע מיירי דצלשון
טוב אפילו צאת לו ככר יכול להמת
עליה ולר"י נראה דצלשון דין ודברים
אין צריך להציב ראייה דלמאי
דמתקבצלה הוא דמהני היכא דהני
צאה לידו כמו בעלמא לישנא מעליא
אלא מיימי ראייה דלא תיקשי למאי
דאוקמה ככתב לה ועודה ארוסה
היכי מצי מקני לה והא קיימא לן
דאין אדם מקנה דבר שלא צה לעולם
ואף על גב דרבי ינאי דמוקי לה

הכותב. אם כן למה כתב לה כו'. בגמרא [ע"ב] מפרש טעמא: הכי
גרסינן רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות.
ובגמ' [ע"ב] מפרש אלו הן פירי פירות: **שמתנה על מה שכתוב צבורה.**
דקסבר ירושת הבעל דלורייתא וצבצא צבאל (דף ק"א): נפקא לן מהאי
קרא' לשארז הקרוב אליו ממשפחתו
ירש אתה האי ירש אתה ימירא
הוא לרשא שחאיש ירש את שארו
ושארו זו אשתו. א"כ דשארז דקרא
לאו אשתו היא דהא כתיב ציר' ומתתם
את נחלתו לשארז וליכא למימר שמיירש
האשה את בעלה דהא ממשפחתו
כתיב' מיכר גבי קרא ימירא דירש
אתה דרשינן הכי ומתתם את נחלתו
הקרוב אליו ממשפחתו שארו ירש
אתה האיש ירש את אשתו: **וכל**
המתנה שו'. אכל פירות תקנתא
דרבנן היא ומצי למתנוי עליה:
ג' תני ר' חייה האומר לאשמו.
ולא מני כותב דאשמועינן דבאמריה
בעלמא מני סליק נפשי צלה שום
קנין וכתיבה: **וכי כתב לה מאי הוי.**
וכל שא' מתנה: **האומר לחבירו.** לכוון
שלא שן שותפיה ואמר האשה נתנה
אחד מן הלשונות הללו [בין כתיבה
בין צאמריה]: **לא אמר כלום.** דאין
כאן לשון מתנה: **צכות לה ועודה**
ארוסה. ודאי מי שהקרקע שלו
וצה ליתנו לחבירו צריך לשון מתנה
ממתינין צכות לה עד שלא זכה
צנכסי ומתנה עמה שלא זכה צה
לכשיצאה ואין צריך לשון מתנה שרי
אין לו עכשיו רשות צה: **מקום**
אחר. שאינה ירושת צבותיה אלא
הבאה לו ע"י נשואין שלו דהואיל
ומשום תקנתא דידיה תקון צבנן והוא
צא למחול עליה מוחל וכדכר הונא:
צתקת חכמים. שתיקנו לעובדי
ואינה טובה לי: **בגון זו.** לקמן מפרש
האי"א אחרת: **מאי בגון זו.** אהיכא
אמרה רבא: **דרב הונא.** אמונות
שתיקנו לאשה תחת מעשה ידיה ואי
אמרה אי אפשי צתקנה זו שתיקנו
חכמים לעובדי שחשו לכל הנשים

א) לקמן ק"ג; ב) לעיל ט.
ג) לקמן יט; ד) לקמן ק"ג; ה) לקמן ט.
ו) גיטין טו. ז) ב"ב מג. ח) מנח. ט) כריתות
כ"ד; י) גיטין טו. י"א) ב"ק ח; י"ב) ב"ב
מ"ג; י"ג) לעיל נח; י"ד) ש"י ע;
לקמן ק"ז; י"ה) יבמות לטו.; י"ו)
ט) ש"ס; י"ז) [בגמרא סו];
י"ח) דף פ"ג; י"ט) [שם מט].

מוסף רש"י

לעולם אוכל פירי פירות.
אם כתב לה דין ודברים
אין לי בנכסין ובפירותיהן
אוכל הוא פירי פירות. מוכר
פירות ולוקח קרקע שא"כ
לה קרן והוא אוכל פירות
(לעיל טו.). האומר לחבירו.
שהיה שותף עמו בשדה זו
(כריתות כד.) וכתיב גיטין טו.).
ואין לי עסק בה. אמת
מכל לשונות הללו (גיטין טו.)
לומר לי הלא לי עסק בה.
ומכלל אהה שומע אלא הכל
היה שקל. אלא שלא הוציא
האדם בעצמו מפי (רשב"ם
ב"ב מג.). לא אמר כלום.
אלא אכל וצומו (כריתות כד.)
דמאמר שהיה שלו צריך לכבוד
לשון מתנה (גיטין טו.). דאין
זה לשון מתנה כשכתב לה
היא לי חלק בשלי דעל כרחי
הרי הוא שלו עד שתימר
לחבירו שני מתנה לן שני
מכרה לן שני מופקת לל
מי שירא (רשב"ם ב"ב טו.)
דכתיב דכתיב לו חלק בשלי
הוא אומר לא יא לי חלק
בו. אין לו לשון מתנה הלא
אלא בעל פה הוא. הלא
שלא יא לי חלק בשדה זו
וכל זמן שלא אמר ירש
מתן לך שדה זו. לא יא
עדין שמתנו. ואין מוסף
לשון על אכל צבצא שתיקנו
לא זכר בו והוא מתנה
עליו שלא יא שדה שלו כשתי
חכמים שתיקנו צמות כשתי
דבר. דאין אדם זוכה צבצא
בעל כרחו. ללמד לחזק דמלא
הבאה לו צבצא לתמן מנין
מתנה עליה שאלו יירשנה.
אלא מנין שכתב הדבר שלו
הוא והוא אומר לא יא
שלי לא אמר כלום. דבעל
כרחו היה שלו לן זמן שלא
ימתה לאחרים (רשב"ם ב"ב
מג. וס.). בכותב לה. דין
ודברים זו. ועודה ארוסה.
קודם שזכה צנכסי ואין
צריך לכבוד לשון מתנה דיכול
להמתן צבצא כהנא (גיטין
טו.). ואינו צריך פירות
עד שעת נשואין וכתקינו
ואילו דכריתות צבאל לרש
צתקת חכמים יוכל לעקב
או מתנה עליה קודם הומן
צבצא שלא צה לידו ואומר
לא יא לי חלק בשדה
מתן המתנה לנא לי צתקת
חכמים. דאין מוצין לו לאדם
בעל כרחו (רשב"ם ב"ב
טו.). נחלה הבאה לאדם
ממקום אחר. שאינה ירושת
צבותיה מן התורה (גיטין טו.)
העמידה לנא לו בגון נחלה
דרבנן דמפרש לקמן (רשב"ם
ב"ב טו.). אדם מתנה
עליה. קודם שזכה (גיטין
טו.). שלא יירשנה. בגון
דקאמר דין ודברים אין לי על
אתה נחלה העמידה לנא לי.
לומר לא יא לי דין ודברים
(ב"ב טו.). וכדברא. לומר
ולאזני נחלה מועיל הנחלה.
נחלה הבאה לו צתקת
חכמים דכרבה. אכל נחלה
דלורייתא בגון דין ודברים
אין לי צרותי אפי' כשתי
לא יועיל הנחלה. דבעל כרחו
שלי היא א"כ ימתנה לאחרים
לשון מתנה (טו.). האומר
אי אפשי צתקת חכמים.
עשנו להחליט. כגון זו.

להסתלק ממנה עד שלא תבא לידו שהאומר מה שאירש מאב מ"ל לא אמר כלום וכמו שאין יכול
למכור כך אין יכול להסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו ואי הוה ירושת הבעל דאורייתא לא הוי מצי
מסתלק ממנה עד שלא תבא לרשותו אבל משום דהוה מדרבנן יכול להסתלק ולומר א"א צתקנה זו שתיקנו

ולא יאמר רבא כגון זאת התקנה שתיקנו חכמים מוזהר האשה לעובדה. אם אומרת אי אפשי צתקת חכמים צו התקנה שתיקנו
לעולם. דהא לרבי אבהו טובה. דלמא לא ידעתי על מוזהרתי. וא"כ כתיב חכמים ירושה. משקל. ואינו ירושה. הלך כלום אלא לעצמי (לעיל נח) אפי' צרותי משל בעלי ואפי' עשה לו מלאכה. דכי תקון רבנן מוזהר להנחלה
מקון. ומנין דלא ספקא צמעה ידיה. ואמר כן תקנו משה ידיה לבעלה משום איה. הלך יכולה לומר אי אפשי (גיטין טו.).